

KONKRETA REFORMER
FÖR NÄSTA TIDÖBUDGET
VI HAR HELA LISTAN

TIMBRO BRIEFING PAPER 50

FREDRIK KOPSCH

*Timbro är Nordens främsta marknadsliberala tan-
kesmedja. Sedan starten 1978 är uppdraget att lång-
siktigt bilda opinion för marknadsekonomi, fri före-
tagsamhet, individuell frihet och ett öppet samhälle.*

© Timbro

SEPTEMBER 2024

www.timbro.se

info@timbro.se

Sättning: Erik Johnsson

Omslag: Erik Johnsson

OM FÖRFATTAREN

Fredrik Kopsch är chefsekonom på Timbro. Han har en doktorsexamen från KTH och är docent i fastighetsekonomi.

Timbros Briefing Paper är en serie kortrapporter som belyser komplexa frågor i ett kortare format. För att läsa detta eller andra av våra briefing papers, besök www.timbro.se/bp.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	6
INLEDNING.....	8
TVÅ REFORMOMRÅDEN OM TIMBRO FÅR BESTÄMMA.....	16
1. REFORMER FÖR ÖKAD TILLVÄXT	16
2. REFORMER FÖR MINSKADE OFFENTLIGA UTGIFTER	29
REFERENSER.....	48

SAMMANFATTNING

Vi har nått halvvägs in i mandatperioden utan att se några större ekonomiska reformer. Tidigare år har regeringen skyltat på inflationen, och fört en restriktiv finanspolitik, men de dagarna är över.

I den här rapporten presenterar Timbro vilka reformer vi skulle vilja se, och vilka reformer som skulle vara politiskt genomförbara inom nuvarande regeringssamarbete.

Ett av Sveriges största samhällsproblem är det stora utanförskapet. Människor behöver få ökade möjligheter och drivkrafter att komma in på arbetsmarknaden. Det kräver sänkta arbetsgivaravgifter, avskaffad statlig inkomstskatt, lägre skatter på låga inkomster, sänkta bidrag och en bostadsmarknad som gör det möjligt att flytta dit jobben finns. Utöver att skatter måste sänkas behöver också det offentliga utgifterna

minska. Klimatpolitiken måste bli mer effektiv. Fokus ska ligga på vad som minskar utsläpp till lägst kostnad, inte på vad som ser bäst ut eller känns bäst i magen. Offentlig verksamhet kan säljas. Universiteten kan ges möjlighet till större grad av egenfinansiering.

Men de reformer som är bäst är inte alltid politiskt möjliga. Den nuvarande regeringen har sina begränsningar. Men det finns fortfarande mycket som går att göra inom ramen för Tidösamarbetet. Timbro föreslår bland annat följande.

- Skrota nedtrappningen av jobbskatteavdraget
- Inför ny princip för uppräknig av skiktgränsen för statlig inkomstskatt
- Inför fri hyressättning vid nyproduktion
- Minska biståndet
- Skrota etableringsjobben

INLEDNING

Vi har nu nått halvtid i mandatperioden, men trots regeringens tydliga fokus i sin kommunikation och i de budgetar som presenterats, har inga större ekonomiska reformer förverkligats. I budgetpropositionen för 2024¹ uttrycks att:

Regeringen arbetar efter en långsiktig plan i tre delar för att ta Sverige genom det besvärliga ekonomiska läget:

- 1. Bekämpa inflationen samt stötta hushållen och välfärden*
- 2. Återupprätta arbetslinjen*
- 3. Genomföra strukturreformer för en högre tillväxt*

1 Regeringens proposition 2023/24:1

Hittills har sänkta skatter och andra reformer uteblivit under förevändningen att inflationen måste bekämpas. Trots att Konjunkturinstitutet (2022) visat på motsatsen – att sänkta skatter på arbete eller kapital inte skulle påverka inflationstakten och att sänkta arbetsgivaravgifter rentav skulle verka inflationshämmande – har regeringen använt inflationen för att skjuta nödvändiga och viktiga reformer på framtiden.

Nu när inflationen är på väg ner under Riksbankens mål finns inte längre några ursäkter för en restriktiv finanspolitik. I den här rapporten kommer vi dels förklara behovet av reformer på det ekonomiska området, samt ge en bild av vilka reformer som är möjliga att genomföra för en pragmatiskt orienterad borgerlig regering som stöds av Sverigedemokraterna.

BEHOVET AV TILLVÄXTREFORMER

Sverige står inför ett antal samhällsutmaningar. En av de största är det stora utanförskapet, med hundratusentals människor som står utanför arbetsmarknaden, trots att de saknar skäl att inte arbeta.

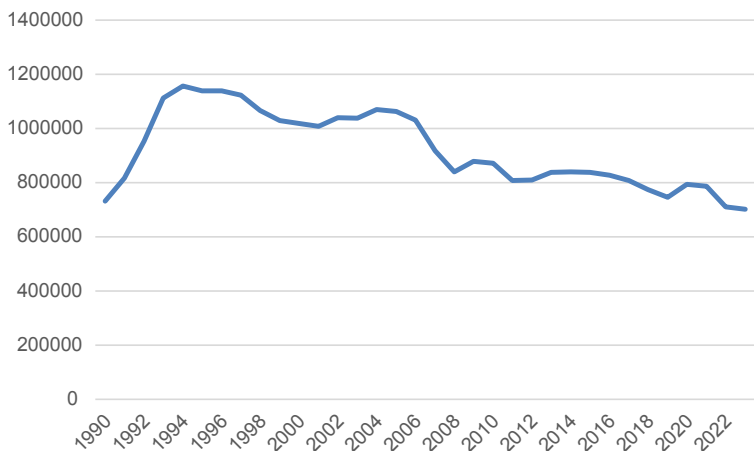
Att människor inte har ett arbete att gå till, och i stället fastnar i bidrag som enda försörjning, riskerar att skapa misstro mot samhället och cementera flera generationer i bidragsberoende och utanförskap. Det göder kriminaliteten, segregationen och separatismen. Att säkerställa att så många som möjligt kan komma i arbete är sannolikt ett av de bästa medlen för att långsiktigt komma till rätta med den växande gängkriminaliteten, vilket är regeringens högst prioriterade område.

Diagram 1 visar antalet personer, eller helårsekvivalenter, som försörjs av bidrag i åldrarna 20–64 år. Som framgår av diagrammet kan vi se en positiv trend. Antalet personer som

försörjs av bidrag har minskat stadigt sedan 1990-talet, vilket till stor del kan förklaras av en kraftig minskning av antalet personer som erhåller sjukpenning samt sjuk- och aktivitetsersättning.

Men utanförskapet demografiska karaktär har också förändrats.

Diagram 1. Antalet personer i bidrag, 1990–2023.

Källa: Ekonomifakta

Eklund och Larsson (2020) har studerat hur utanförskapet, eller rättare sagt självförsörjningsgraden, skiljer sig mellan utrikes och inrikes födda.

Resultatet är nedslående. En majoritet av utrikes födda i arbetsför ålder har aldrig uppnått självförsörjning under perioden 1990 till 2016.² 2016 var ungefär 600 000 utrikes födda personer i arbetsför ålder inte självförsörjande. Självförsörjningsgraden skiljer sig dessutom mellan olika grupper. Utrikes födda med härkomst i Mellanöstern och Afrika har en självförsörjningsgrad under 40 procent. Det kan jämföras med självförsörjningsgraden hos inrikes födda och utrikes födda från våra nordiska grannländer, som för båda ligger på över 70 procent.

2 En individ är självförsörjande om han eller hon har en bruttoinkomst som överstiger fyra prisbasbelopp under ett år. Det innebär en årsbruttoinkomst på 229 200 kronor eller en månadsinkomst på 19 100 kronor.

Även Hansson och Tjernberg (2021) har studerat självförsörjningsgraden hos utrikes födda. De visar att personer som kom till Sverige under 1980- och 1990-talen från länder utanför Europa eller från Nordamerika i genomsnitt är självförsörjande idag, medan de som kommit till Sverige under 2000- och 2010-talen inte är det.

Något som skiljer nyligen invandrade från både Mellanöstern och Afrika från inrikes födda och invandrade från europeiska och andra västländer är utbildningsgraden. Enligt SCB³ saknar exempelvis en majoritet av nyligen invandrade från Somalia och Afghanistan en utbildning som överstiger svensk grundskola. Samtidigt är den svenska arbetsmarknaden EU:s mest specialiserade, med en andel enkla jobb som endast uppgår till 4,4 procent.⁴

3 <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2019/stora-skillnader-i-utbildningsniva-mellan-nyinvandrade/>

4 https://www.ekonomifakta.se/sakomraden/arbetsmarknad/sysselsattning/enkla-jobb-internationellt_1209612.html

Regeringens reformarbete bör fokusera på att bryta utanförskapet. Men det finns även andra områden som är viktiga att ta sig an. Statens utgifter behöver minska – det offentliga måste helt enkelt bli bättre på att hushålla med sina resurser. Miljö- och klimatpolitiken behöver bli betydligt mer ändamålsenlig och syfta till att faktiskt åstadkomma utsläppsminskningar och inte bara synas göra det. Biståndet till andra länder måste även det effektiviseras. Incitamenten för kommuner och regioner att hushålla med sina resurser måste stärkas.

I det följande presenteras hur politiken bör förändras för att på allvar komma till rätta med många av de samhällsproblem vi ställs inför. Vi medger att regeringens handlingsutrymme inte nödvändigtvis tillåter genomförandet av alla dessa reformer. Därför presenterar vi även ett antal reformer som är genomförbara givet det nuvarande regeringsunderlaget och den allmänna opinionen.

TVÅ REFORMOMRÅDEN OM TIMBRO FÅR BESTÄMMA

1. REFORMER FÖR ÖKAD TILLVÄXT

Huvudfokus för ekonomiska reformer bör vara att få fler i arbete och öka den ekonomiska tillväxten. Det kommer dels att kräva ett antal reformer som direkt påverkar både företagens vilja att anställa och människors vilja att ta ett arbete. Det kräver också reformer som ger människor möjlighet att flytta dit jobben finns.

Timbro vill se följande reformer:

Sänk arbetsgivaravgifterna

När företag ska anställa tar de hänsyn till vad den anställde kommer att producera i relation till kostnaden för att anställa. Här spelar löneläget naturligtvis en stor roll. På sikt bör vi styra mot en större lönespridning, där fler

enkla jobb kan skapas så att även de med låg produktivitet kan få jobb.

Men arbetsgivaravgifter spelar också en stor roll. De svenska arbetsgivaravgifterna, som uppgår till 31,42 procent av lönen, utmärker sig i ett internationellt perspektiv. Enligt Almega (2023a) ligger de genomsnittliga arbetsgivaravgifterna bland EU:s medlemsländer på 19,89 procent. För ett svenskt företag innebär alltså de höga arbetsgivaravgifterna betydligt högre kostnader för att anställa.

Den mest uppenbara reformen är att helt avskaffa den allmänna löneavgiften på 11,62 procent. Den används helt i budgetstärkande syfte och har inte någon teoretisk koppling till socialförsäkringssystemen.

Inför ett stort grundavdrag och avskaffa den statliga inkomstskatten

Sverige har, som Fritz Englund och Lundberg (2017) visat, en av världens högsta marginalskatter. Höga marginalskatter är ett stort pro-

blem, såväl för hög- som låginkomsttagare. Höga marginalsatser och höga skatter på arbete sänker incitamenten att arbeta.

Att helt avskaffa den statliga inkomstskatten är sannolikt helt självfinansierande, eftersom arbetskraftsutbudet på lång sikt kommer att öka. Bastani och Selin (2019) visade exempelvis att Sverige ligger på fel sida av Lafferkurvan, vilket innebär att en sänkning av skatten leder till högre skatteintäkter. Det stärks ytterligare av Finansdepartementet (2023) som visar att den pausade uppräkningsgränsen för statlig inkomstskatt gav en förlust motsvarande 11 000 helårsekvivalenter för arbetskraftsutbudet.

Men även skatten för lägre inkomster bör sänkas, vilket Hansson (2022) har presenterat ett intressant förslag för. I det halveras den statliga inkomstskatten (vilket alltså inte går lika långt som vi gör) och jobbskatteavdragen ersätts med ett stort grundavdrag. Ett grundavdrag innebär att en del av arbetsinkomsten

helt undantas från beskattning. Det skulle exempelvis kunna innebära att inkomster upp till 240 000 kronor om året helt undantas från beskattning. Då skulle den som tjänar upp till 20 000 kronor i månaden få behålla hela sin arbetsinkomst. Det skulle på ett betydande sätt stärka drivkrafterna för de med lägst arbetsinkomster att gå från bidrag till arbete.

När vi talar om hur marginalsatser påverkar viljan att arbeta, skiljer vi här på den intensiva och den extensiva marginalen. När man sänker marginalsatser för de som redan har jobb, som det ovan föreslagna slopandet av den statliga inkomstskatten skulle göra, påverkas den intensiva marginalen. De som redan har ett jobb kommer välja att arbeta mer. Det kan exempelvis vara en specialistläkare som väljer att ta några extra pass, eftersom det har blivit mer lönsamt. Men när skatter sänks för de med lägst arbetsinkomster påverkas i stället den extensiva marginalen. I stället för att välja att inte arbeta och leva på bidrag, kommer incitamenten att ta ett arbete att stärkas. Ett större

grundavdrag skulle framför allt påverka den extensiva marginalen. Det har därför en betydande potential att höja deltagandet i arbetskraften.

Sänk bidragen

Utöver skatter på arbetsinkomster påverkar naturligtvis bidragens nivå människors vilja att arbeta. Att ta ett arbete innebär ett försakande av fritid. Hur stor inkomsten är har därför en stor betydelse, även om det naturligtvis finns många ytterligare skäl att arbeta, som att man vill ha ett sammanhang eller känna att man bidrar.

Svenska bidrag är generösa, samtidigt som skatterna på arbete är höga. Det innebär att vinsten av att gå från bidrag till arbete rent ekonomiskt inte behöver bli särskilt stor och ibland kan vara obefintlig.

Almega (2023b) visar hur den totala hushållsinkomsten påverkas för ett antal typfamiljer, beroende på vilka typer av inkomster de har.

Exempelvis får en ensamstående utan barn, som väljer att ta ett arbete som vårdbiträde med den rådande ingångslönen, en disponibel inkomst på 18 380 kronor jämfört med 11 470 kronor om han eller hon i stället lever på försörjningsstöd. Men så ser det inte ut för alla olika typer av hushåll.

För en familj bestående av två vuxna och ett barn blir skillnaden i disponibel inkomst knappt 150 kronor i månaden om den ena föräldern väljer att ta ett arbete till rådande ingångslön, 18 942 kronor jämfört med 18 705 kronor. Om familjen i stället består av två barn blir skillnaden mellan bidrag och arbete ingen alls.

Det finns flera reformer som kan genomföras för att göra det mer lönsamt att gå från bidrag till arbete. De två mest intressanta vägarna är att sänka bidragsnivåerna för att säkerställa att skillnaden i disponibel inkomst blir större för den som väljer att gå från bidrag till arbete och

att minska avräkningen av bidrag för den som faktiskt väljer att arbeta.

Fixa bostadsmarknaden

Människors möjligheter att klara sig på arbetsmarknaden påverkas naturligtvis av vilka reformer som genomförs för just arbetsmarknaden. Men även bostadsmarknadens funktionssätt är viktigt för att säkerställa att människor ska kunna ta de jobb som finns. I beslutet att ta ett arbete är naturligtvis lönen viktig, och den kan påverkas av de reformer som beskrivits ovan. Men det är minst lika viktigt att man kan bo och leva inom ett rimligt pendlingsavstånd från det jobb man överväger att ta. Här har bostadsmarknaden en viktig roll att spela, även om bostadsmarknaden idag är kraftigt överreglerad i Sverige.

Avskaffa hyresregleringen

Sverige har sedan 1942 på olika sätt reglerat hyrorna för hyresrätter. Den nuvarande lagstiftningen tillkom under slutet av 1960-talet

och är en kombination av det som brukar kallas för bruksvärdessystemet och hyresförhandlingslagen.

Bruksvärdessystemet bestämmer hyornas nivå. Hyran för en lägenhet ska spegla dess bruksvärde, vilket i praktiken innebär att hyran för en lägenhet inte ska avvika väsentligt från hyran för en annan lägenhet med liknande attribut, storlek, kvalitet och till viss del geografiskt läge. Det senare har däremot kommit att spela en alltför liten roll. 2021 presenterades en utredning som hade till syfte att bland annat utreda huruvida läge beaktas tillräckligt i hyressättningen.⁵ Resultatet var som väntat: Det gör det inte.

Hyresförhandlingslagen styr i stället hur hyror får förändras från ett år till ett annat. Hyresförändringar styrs av kollektiva förhandlingar mellan å ena sidan fastighetsägaren, eller en representant för denne, och hyresgästerna,

5 SOU 2021:58

eller en representant för dem (typiskt sett Hyresgästföreningen). I de årliga hyresförhandlingarna är det inte ovanligt att parterna inte kommer överens, särskilt på senare år när inflationen varit hög.

Den svenska hyresregleringen, som alltså utgörs av olika typer av lagstiftning, resulterar i att hyrorna, särskilt i de större städerna och i studentstäder, befinner sig långt under jämviktsnivån. Finanspolitiska rådet (2019) beräknade hur mycket lägre hyrorna är för ett flertal orter och områden i landet. Störst skillnader mellan reglerade hyror och marknadsmässiga hyror finns i Stockholms innerstad, där exempelvis hyror på Östermalm vid en övergång till fri hyressättning skulle kunna dubblas. Hyror på exempelvis Rosengård i Malmö skulle däremot inte förändras alls.

När hyrorna inte tillåts spegla jämviktshyran kommer kostnaden att tas ut någon annanstans. På den svenska hyresmarknaden sker det främst genom att kötiderna varierar. I Stock-

holm är den genomsnittliga kötiden exempelvis 9 år och för innerstaden så lång som 20 år (Kopsch, 2024).

Att avskaffa hyresregleringen kräver en alternativ lagstiftning. Här finns flera förslag att hämta inspiration från och jag kommer inte att här diskutera en alternativ lagstiftning i detalj. Det är dock viktigt att hitta en balans där hyrorna å ena sidan alltid kan sättas nära jämviktshyran, men där hyresgäster samtidigt får en förutsebarhet i hur hyrorna kommer att förändras över tid. Det enklaste är att göra som i exempelvis Finland, Danmark och Norge där fri hyressättning tillåts för nya kontrakt, det vill säga när en hyresgäst flyttar in, och därefter låta hyran följa någon typ av index, exempelvis konsumentprisindex, under tiden som hyresgästen bor i lägenheten.

Den största vinsten med att övergå till fri hyressättning kommer av en mer effektiv användning av det befintliga beståndet. Som Kopsch (2021) visar är den samhällsekono-

miska kostnaden till följd av felallokeringar på den svenska hyresmarknaden omkring 18 miljarder kronor varje år, medan samhällskostnaden av att färre bostäder byggs endast uppgår till omkring två miljarder kronor per år.

Det innebär dock inte att nyproduktionen är opåverkad av hyresregleringen. Utredningen som presenterade förslag om fri hyressättning vid nyproduktion uppskattade att förslaget skulle resultera i att ungefär 11 000 fler bostäder skulle byggas varje år.⁶

För att få fart på nyproduktionen finns dock andra, betydligt viktigare hinder, att adressera.

Avskaffa planmonopolet och minska byggregler
Den som äger mark som lämpar sig för jordbruk kommer att odla det som ger högst avkastning. Om man förväntar sig att potatisskörden går att sälja för mer än betorna, kommer man att välja att odla potatis. Att maximera avkast-

6 SOU 2021:50

ningen av marken begränsas inte endast till att välja den gröda som ger högst avkastning. Om man plötsligt ges möjligheten att bygga bostäder, och man i förväntan kan hyra ut eller sälja bostäderna för mer, kommer man sannolikt att välja att bygga bostäder. Så skapas en effektiv markanvändning.

Men riktigt så fungerar det inte i Sverige. I flera kommuner, där efterfrågan på bostäder är hög, byggs ändå inget. Särskilt allvarligt är det i storstadsnära kommuner, som Danderyd och Lidingö. Bostadspriserna är höga, men väldigt få nya bostäder tillkommer (Rieschel, 2021). Orsaken är det kommunala planmonopolet och starka politiska drivkrafter för att förhindra bostadsbyggande. Kommuner har i princip möjlighet att säga nej till all typ av ny bebyggelse, och incitamenten talar dessutom för det. Att bygga nya bostäder påverkar naturligtvis bostadsmarknaden för de som redan bor i ett område. Fler bostäder innebär ett större utbud och allt annat lika lägre priser. Fler bostäder innebär också att tidigare oexploaterad mark

exploateras, vilket kan handla om att ett grönområde tas i anspråk. För de som redan bor i en kommun, alltså väljarna, är nya bostäder sällan välkommet. Det är lättare att vinna val på att förhindra nya bostäder än att vara den som uppmuntrar byggande.

Även byggregler är ett hinder. Höga kvalitetskrav innebär att bostäder blir dyrare. För de allra flesta är det möjligt att betala för regleringarna, men det finns människor som tvingas till högre bostadskonsumtion än vad de annars hade valt och därmed förlorar på regleringen. Ett kostnadsdrivande exempel är parkeringsnormer. Att tvingas tillhandahålla parkeringsplatser när nya bostäder byggs innebär att mer mark behöver tas i anspråk eller att parkeringsgarage måste grävas ner. Oavsett vad blir det betydligt dyrare än om bostäder oftare kunde byggas utan möjlighet till parkering. Om det finns parkering eller inte är något som en bostadsspekulant enkelt kan avgöra själv och därför behövs ingen reglering.

För att säkerställa att fler och billigare bostäder byggs behöver planmonopolet avskaffas och antalet byggregler kraftigt reduceras.

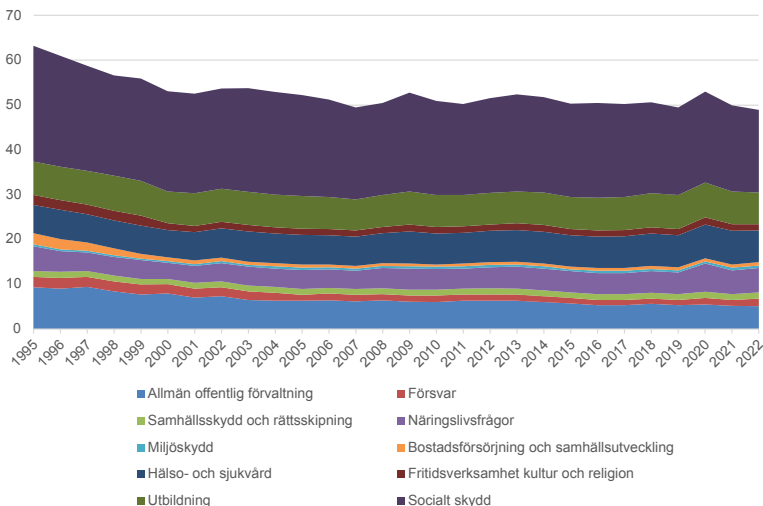
2. REFORMER FÖR MINSKADE OFFENTLIGA UTGIFTER

Under de senaste tre decennierna har den offentliga sektorns utgifter, som andel av total BNP, stadigt minskat. Som visas i diagram 2 har de offentliga utgifterna gått från strax över 60 procent, till ungefär 50 procent av BNP. Under samma period har BNP nästan fördubblats i reala termer.

Den enskilt största utgiftsposten är kopplad till socialt skydd, det vill säga utgifter för pensioner, ersättning vid sjukdom, barnbidrag och bostadsbidrag. Det finns många områden där utgifterna skulle kunna sänkas på flera olika sätt. Viss offentlig verksamhet kan helt läggas ner och privatiseras, annan offentlig verksamhet kan ges större inslag av privat finansiering och det mesta av den offentliga verksamheten kan effektiviseras.

Högre utbildning på universitet och högskolor är ett exempel där statens utgifter skulle kunna sänkas. Genom att slopa bidragsdelen i CSN och införa studieavgifter som finansierar en del av utbildningen, skulle finansieringen flyttas från det offentliga till det privata i åtminstone någon mån.

Diagram 2. Offentliga utgifter som andel av BNP.

Källa: Ekonomifakta

Klimatpolitiken är ett annat exempel. Eftersom resurser är begränsade är det viktigt att varje krona som investeras i klimatet gör så stor nytta som möjligt. En effektiv klimatpolitik är bra både för klimatet och ekonomin. Dessvärre driver politiker ofta politik som snarare ser bra ut än som faktiskt gör nytta. Exempelvis kan vi åstadkomma betydligt större utsläppsminskningar för samma pengar genom internationella klimatinvesteringar än om de läggs som subventioner för att privatpersoner ska köpa elbilar. Enligt Gustafsson (2022) kan den offentligfinansiella kostnaden av ett ton minskat koldioxid ligga mellan 100 kronor och 100 000 kronor, beroende på vilken åtgärd som tillämpas.

Genomförbara reformer under mandatperioden
Den önskelista som vi på Timbro gärna hade sett är dessvärre inte sannolik givet det nuvarande parlamentariska läget. Som regeringens tidigare budgetar har visat är det svårt att sänka skatter på arbetsinkomster. Det har också visat sig svårt att genomföra några större

reformer på andra områden än migrations- och rättspolitik. Men det finns ändå ett antal reformer som skulle kunna genomföras under innevarande mandatperiod, som skulle få positiva effekter på tillväxten, få fler människor i arbete och sänka de offentliga utgifterna.

Reformer för tillväxt och fler i arbete

Skrota nedtrappningen av jobbskatteavdraget

År 2016 införde den socialdemokratiska regeringen en avtrappning av jobbskatteavdraget för högre inkomster. Innan reformen 2016 trappades jobbskatteavdraget upp till och med en årsinkomst på 360 000 kronor, därefter hände inget med jobbskatteavdraget. I och med reformen 2016 trappas jobbskatteavdraget ner vid årsinkomster som överstiger 600 000 kronor. Vid en årsinkomst på ungefär 1,5 miljoner kronor är hela jobbskatteavdraget borta. Reformen innebar högre marginalsatser för alla som har en arbetsinkomst mellan 600 000 och 1,5 miljoner kronor per år.

Miao, Selin och Söderström (2022) har studerat reformens effekter på arbetskraftsutbudet och finner förvånansvärt stora effekter, med tanke på att förändringen i marginalsatt ändå var relativt liten. Eftersom Sverige ligger på fel sida av Laffer-kurvan, som nämnts tidigare, innebär en marginalskattehöjning att skatteintäkterna minskar. Att avskaffa avtrappningen av jobbskatteavdraget är därför helt självfinansierande, eftersom de som drabbas av avtrappningen då skulle arbeta mer.

Att skrota nedtrappningen av jobbskatteavdraget innebär att vi återgår till den ursprungliga konstruktionen. Det finns också en bred acceptans bland borgerliga väljare för en sådan skattesänkning, och Sverigedemokraterna bör även de vara positivt inställda till en självfinansierande skattereform som stärker Sveriges tillväxt.

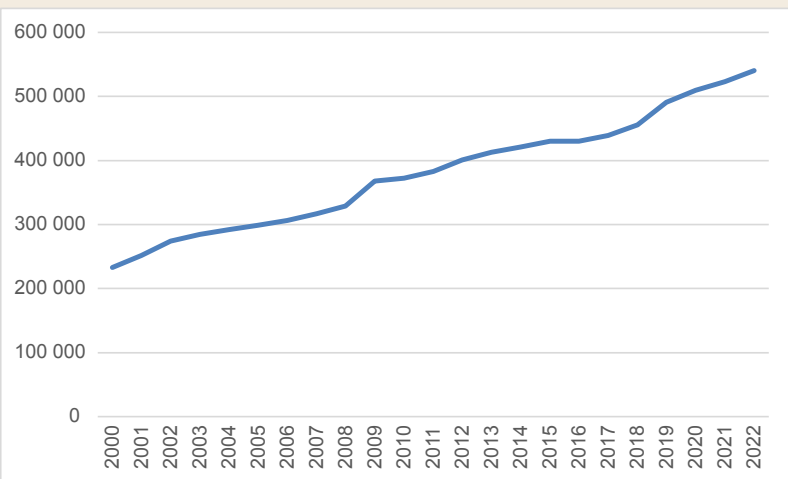
Ny princip för när statlig inkomstskatt ska betalas
Regeringen valde 2023 att frånga praxis vad gäller uppräkningsgränsen av skiktgränsen för när man måste betala statlig inkomstskatt. Tidigare praxis var att skiktgränsen räknades upp baserat på föregående års skiktgräns, multiplicerad med förändringen i konsumentprisindex mellan juni föregående år och juni innevarande år, plus två procentenheter.

Att pausa uppräkningsgränsen av skiktgränsen, samtidigt som inkomsterna stiger, innebär att fler personer tvingas betala statlig inkomstskatt, och att de som redan betalar statlig inkomstskatt tvingas betala mer.

Det är viktigt med en vägledande princip för hur den statliga inkomstskatten ska tas ut. Socialdemokraterna har flera gånger sökt frånga uppräkningsgränsen för statlig inkomstskatt. I diagram 3 illustreras utvecklingen av skiktgränsen från 2000 till och med 2022. Låt oss förmoda, som ett tankeexperiment, att den statliga inkomstskatten aldrig räknats upp

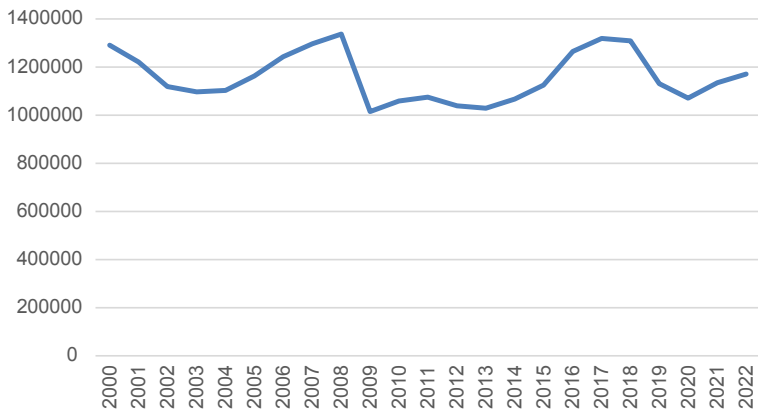
under den tidsperioden. Då hade de allra flesta tvingats betala statlig inkomstskatt idag.

Diagram 3. Utvecklingen av skiktgränsen för statlig inkomstskatt 2000-2022.

Källa: SCB

Diagram 4. Utvecklingen i antalet personer som betalar statlig inkomstskatt, 2000–2022.

Källa: SCB

Diagram 4 illustrerar antalet personer som betalat statlig inkomstskatt mellan 2000 och 2022 och illustrerar väl poängen med att indexera skiktgränsen. Om det inte hade gjorts hade antalet personer hela tiden ökat.

Att regeringen nu har frångått praxis innebär en öppning för framtida regeringar att göra samma sak. Det finns alltså ett behov av ny

praxis. Den anledning som regeringen upp-
gav för att pausa indexeringen av skiktgränsen
2023 var att den höga inflationen skulle inne-
bära att rekordfå personer skulle betala statlig
inkomstskatt. Det är visserligen en bra sak,
men givet att det upplevs som ett politiskt pro-
blem kan det vara värt att söka efter en alter-
nativ indexering. Det finns två alternativ som
skulle kunna vara framkomliga.

1. Ersätt indexering efter KPI med index-
ering efter löneindex, eller;
2. Bestäm en fast andel av löntagarna som
ska betala statlig inkomstskatt.

Båda alternativen bör kunna accepteras av
samtliga partier i regeringsunderlaget samti-
digt som de resulterar i förutsebara skatter över
tid. Varken regeringspartierna eller Sverigede-
mokraterna bör rimligen ha som intresse att
öka andelen som betalar statlig inkomstskatt.

Inför fri hyressättning i nyproduktion

Att helt överge den svenska hyresregleringen är svårt givet det nuvarande parlamentariska läget. Men att införa det förslag som presenterades 2021⁷ i Fri hyressättning vid nyproduktion borde vara en framkomlig väg.

Flera saker talar för att reformen är möjlig att genomföra. För det första har alla regeringspartier ställt sig positiva till att genomföra den. Exempelvis har finansminister Elisabeth Svantesson sagt att om det vore upp till henne hade reformen redan genomförts. För det andra står Sveriges fastighetssektor inför en allvarlig kris. Antalet påbörjade bostäder har under första kvartalet 2023 och 2024 varit hälften så stort som 2022. För att få fart på byggandet krävs reformer.

Utredningen Fri hyressättning vid nyproduktion bedömde att reformen skulle möjliggöra ett ökat bostadsbyggande om ungefär 11 000

7 SOU 2021:50

fler bostäder per år under en femårsperiod. Det är alltså en nyckelreform för att komma till rätta med den låga nyproduktionen av bostäder.

REFORMER FÖR MINSKADE UTGIFTER

Biståndspolitik

Svenska staten spenderar nästan 60 miljarder kronor på bistånd. Detta gör biståndet till en stor budgetpost som rimligen måste användas effektivt och vägas mot andra utgifter. Givet att bistånd inte är en av statens kärnuppgifter och att såväl Moderaterna som Sverigedemokraterna har velat spara på utgiftsområdet bör det finnas möjligheter att minska biståndet.

Regeringen har visserligen frångått det tidigare målet om att 1 procent av Sverige bruttonationalinkomst ska gå till bistånd, men det går att göra mer givet att vi fortsatt är ett av de länder i västvärlden som lägger mest pengar på bistånd per capita. Exempelvis visar en granskningsrapport från Riksrevisionen (2024) att det är

svårt att bedöma biståndets resultat i relation till det övergripande målet.

Generellt bör en borgerlig regering prioritera att främja handel och tillväxtvänliga reformer framför bistånd. Internationella exempel har visat att öppna marknadsekonomier skapar välstånd, medan bistånd sällan lyfter länder ur fattigdom. Därför bör framför allt Moderaterna och Sverigedemokraterna driva frågan om att sänka biståndsutgifterna för att finansiera nödvändiga tillväxtreformer i budgeten.

Slopade stöd till klimat och näringsliv

De allmänna stöden till näringslivet i form av finansiering från Vinnova skulle kunna slopas helt. Vinnova delar varje år ut drygt 3 miljarder kronor i syfte att stärka Sveriges innovationskraft för att bidra till hållbar tillväxt enligt Agenda 2030. Riksrevisionen granskade 2020 hur Vinnovas verksamhet utvärderas, vilket visade att enbart en av fem utvärderingar uppfyllde det basala kravet på en jämförande analys. Oftast är metoden att fråga mottagarna av

stödet om resultaten uppnåtts, vilket vanligtvis besvaras jakande.

Riksrevisionen drar slutsatsen att effektutvärderingar av Vinnova brister och att de inte bör användas för vägledning om orsakssamband. Det mesta tyder på att företagsstöden från Vinnova inte bidrar till Sveriges välstånd utan att verksamheten kostar mer än den smakar.

Det finns även en rad andra stöd, ofta med fokus på miljö och klimat, som helt bör kunna slopas. Några exempel är Klimatbonus, klimatinvesteringar, klimatpremier, Industriklivet, insatser för energieffektivisering, kompetenslyft för klimat omställningen, insatser för energieffektivisering och energi effektivisering av flerbostadshus. Samtliga har bedömts vara ineffektiva styrmedel för klimatkostnader som redan internaliseras av skatter på koldioxid. Konjunkturinstitutet har under många år kritiserat ineffektiviteten i flera av dessa stöd.

Både regeringspartierna och Sverigedemokraterna bör ha ett gemensamt intresse av att undvika att offentliga medel spenderas på ineffektiva företagsstöd som snedvrider ekonomin. Därför borde det vara möjligt att enas om en kraftig minskning av dessa stöd.

Skrota etableringsjobben

Etableringsjobben tillkom som ett svar på Alliansens vallöfte om att införa en ny anställningskategori för att skapa fler enkla jobb. Arbetsmarknadens parter krävde i stället att få förhandla fram en lösning, som blev etableringsjobben. Efter att ha dragits i långbänk infördes etableringsjobben från och med 2024 och i förra årets budget allokerades 2,4 miljarder kronor till etableringsjobben.

Reformen har visat sig vara ett misslyckande. Enligt arbetsförmedlingens offentliga statistik har det i augusti 2024 tillkommit åtta etableringsjobb, av de budgeterade 10 000.

Med facit i hand bör det inte vara särskilt svårt att komma överens om att helt skrota reformen.

Inga stöd till kommuner och regioner

SKR brukar som regel överskatta hur mycket resurser som behövs för Sveriges kommuner och regioner. I regeringens senaste budget delades halva reformutrymmet, ungefär 16 miljarder kronor, ut som bidrag till kommuner och regioner. Det är sant att både kommuner och regioner förväntas göra underskott i år, och det kan därmed tyckas rimligt att staten skjuter till resurser. Men regionernas och kommunernas ekonomier behöver ses i ett längre perspektiv.

Under åren 2020 till 2022 var det samlade överskottet för Sveriges kommuner 167 miljarder kronor. Både kommuner och regioner har möjlighet att sätta undan överskott i så kallade resultatutjämningsreserver. Tidigare års överskott borde mer än väl ha täckt de underskott som gjorts 2023 och 2024. Redan nästa

år bedömer SKR att sektorn kommer att göra överskott igen.

När staten skjuter till resurser varje år och Sveriges kommuner och regioner går med underskott skadas incitamenten för sektorn att effektivisera och spara resurser.

REFERENSER

- Almega, (2023a). Sveriges arbetsgivaravgifter fortsatt i Eurotoppen. Almega
- Almega, (2023b). Att börja eller inte börja arbeta. Det ekonomiska utbytet av arbete. Almega
- Bastani, S. och Selin, H. (2019). Skillnad på marginalen: en ESO-rapport om reformerad inkomstbeskattning.
- Eklund, J. och Larsson, J. (2020). När blir utrikes födda självförsörjande? Entreprenörskapsforum.
- Finansdepartementet, (2023). Pausad uppräknning av skiktgränsen för statlig inkomstskatt för beskattningsåret 2024. Fi2023/02401
- Fritz Englund, A. och Lundberg, J. (2017). Världens högsta marginalskatt- en jämförelse av marginalskatterna i 31 länder. Timbro
- Gustafsson, E. (2022). Effektiv klimatpolitik? En granskning av partiernas klimatpolitik 2022. Timbro.
- Hansson, Å. (2022). Ett skattesystem för Sverige i en global värld. SNS
- Hansson, Å. och Tjernberg, M. (2021). Grad av självförsörjning beroende på ursprung, utbildning och vistelsetid i Sverige. Entreprenörskapsforum.

*Timbro är Nordens främsta marknadsliberala tanke-
smedja. Sedan starten 1978 är uppdraget att långsiktigt
bilda opinion för marknadsekonomi, fri företagsamhet,
individuell frihet och ett öppet samhälle.*